

Sygn. akt I KS 3/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 maja 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Artymiuk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Marek Pietruszyński

SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek

Protokolant Anna Kuras

w sprawie **kpt. P. R.**

oskarżonego z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej posiedzeniu

w dniu 13 maja 2020 r.,

skargi wniesionej przez obrońcę oskarżonego

od wyroku Wojskowego Sądu Okręgowego w P.

z dnia 20 listopada 2019 r., sygn. akt SA (...),

uchylającego wyrok Wojskowego Sądu Garnizonowego w G.

z dnia 22 sierpnia 2019 r., sygn. akt Sg (...) i przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania,

1. uchyła zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Wojskowemu Sądowi Okręgowemu w P. w postępowaniu odwoławczym;

2. zarządza zwrot oskarżonemu uiszczonej opłaty od skargi w kwocie 450,00 zł (czterysta pięćdziesiąt złotych).

UZASADNIENIE

Sygn. akt I KS 3/20

UZASADNIENIE

W wyniku trzeciego rozpoznania sprawy przez Sąd pierwszej instancji (wcześniejsze wyroki uniewinniające Sąd Garnizonowy w S. z dnia 9 stycznia 2018 r., sygn. akt Sg (...) i z dnia 7 listopada 2018 r., sygn. akt Sg (...), zostały uchylone wyrokami Sądu Okręgowego w P. odpowiednio: z dnia 11 maja 2018 r., sygn. akt SA (...) i z dnia 19 marca 2019 r., sygn. akt SA (...)), Wojskowy Sąd Garnizonowy w G., do którego przekazano sprawę w trybie art. 43 k.p.k., wyrokiem z dnia 22 sierpnia 2019 r., sygn. akt Sg (...), uniewinnił kpt. P. R. od zarzucanego mu aktem oskarżenia czynu z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. polegającego na tym, że:

„w okresie od 12 lutego do 12 sierpnia 2016 r. działając w krótkich odstępach czasu w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej doprowadził do niekorzystnego rozporządzenia mieniem służby finansowej Komendy Portu Wojennego w G. za pomocą wprowadzenia w błąd Komendanta Wojskowej Komendy Transportu w G., przedkładając rozliczenia poleceń wyjazdów służbowych z i do miejsca pełnienia służby, tj. w Delegaturze Wojskowej Komendy Transportu w B.: Polecenie wyjazdu służbowego nr (...) w dniu 12.02.2016 r. podróż rozliczono na trasie G. – B., gdy w rzeczywistości podróż została odbyta na trasie G. – G.; Polecenie wyjazdu służbowego nr (...) w dniu 15.02.2016 r. podróż rozliczono na trasie B. – G. a w dniu 16.02.2016 r. podróż rozliczono na trasie G. – B., gdy w rzeczywistości podróż została odbyta w dniu 15.02.2016 r. na trasie G. – G., a w dniu 16.02.2016 r. na trasie G. – G.; Polecenie wyjazdu służbowego nr 91/2016 w dniu 25.04.2016 r. podróż rozliczono na trasie B. – U., a w dniu 29.04.2016 r. podróż rozliczono na trasie U. – B., gdy w rzeczywistości podróż została odbyta w dniu 25.04.2016 r. na trasie G. – U., w dniu 29.04.2016 r. na trasie U. – G.; Polecenie wyjazdu służbowego nr (...) w dniu 9.05.2016 r. podróż rozliczono na trasie B. – U., w dniu 13.05.2016 r. podróż rozliczono na trasie U. – B., gdy w rzeczywistości podróż została odbyta w dniu 9.05.2016 r. na trasie G. –

U., a w dniu 13.05.2016 r. na trasie U. – G.; Polecenie wyjazdu służbowego nr (...) w dniu 16.05.2016 r. podróż rozliczono na trasie B. – G. – B., gdy w rzeczywistości podróż została odbyta w dniu 16.05.2016 r. na trasie G. – G. – G.; Polecenie wyjazdu służbowego nr (...) w dniu 20.05.2016 r. podróż rozliczono na trasie B. – G. – B., gdy w rzeczywistości podróż została odbyta w dniu 20.05.2016 r. na trasie G. – G. – G.; Polecenie wyjazdu służbowego nr (...) w dniu 25.05.2016 r. podróż rozliczono na trasie B. – W. – B., gdy w rzeczywistości podróż została odbyta w dniu 25.05.2016 r. na trasie G. – W. – G.; Polecenie wyjazdu służbowego nr (...) w dniu 1.08.2016 r. podróż rozliczono na trasie B. – G., a w dniu 12.08.2016 r. podróż rozliczono na trasie G. – B., gdy w rzeczywistości podróż została odbyta w dniu 01.08.2016 r. na trasie G. – G., a w dniu 12.08.2016 r. na trasie G. – G., co w rzeczywistości nie polegało na prawdziwym, przez co pobrał nienależne świadczenie pieniężne w kwocie 799,70 złotych, czym spowodował szkodę w mieniu Skarbu Państwa będącym w dyspozycji Wojskowej Komendy Transportu w G.”.

Wyrok powyższy na niekorzyść oskarżonego kpt. P. R. zaskarżył prokurator Prokuratury Rejonowej w G.. We wniesionej apelacji zarzucił:

1. „obrazę przepisów postępowania mającą wpływ na treść orzeczenia, tj. art 442 § 3 k.p.k. poprzez niewykonanie bezwzględnie wiążących wskazań Wojskowego Sądu Okręgowego w P. zawartych w uzasadnieniu wyroku z dnia 19 marca 2019 r. (sygn. SA (...)), co w konsekwencji skutkowało błędnymi ustaleniami co do stanu faktycznego w sprawie, a dalej błędnym uznaniem, iż oskarżony w dniach, w których jechał do domu w m. G., był w ogóle w podróży służbowej;
2. obrazę przepisów postępowania mającą wpływ na treść orzeczenia, tj. art 7 k.p.k. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów i ich dowolną ocenę w oderwaniu od zasad prawidłowego rozumowania, poprzez uznanie, iż oskarżony w dniach wyjazdu do miejscowości G. był w podróży służbowej, i takie przedstawienie stanu faktycznego przesłuchiwanym świadkom, czego konsekwencją były opisane poniżej błędy w ustaleniach faktycznych;
3. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, mający istotny wpływ na jego treść, a polegający na niezasadnym uznaniu, iż

materiał dowodowy zebrany w sprawie nie jest wystarczający do przypisania oskarżonemu kpt P. R. sprawstwa zarzucanego mu aktem oskarżenia czynu, z uwagi na fakt, że oskarżony miał prawo rozliczać podróże służbowe na trasie, której faktycznie nie odbył, podczas gdy całościowa i wnikliwa analiza zebranego materiału dowodowego, w tym w szczególności wyjaśnień oskarżonego i dowodów w postaci poleceń wyjazdów służbowych, wiedzie do odmiennego wniosku i powinna skutkować uznaniem oskarżonego za winnego zarzucanego mu czynu;

4. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia mający istotny wpływ na jego treść, a polegający na błędnym uznaniu, że oskarżonemu przysługiwała całość wypłaconych należności za podróże służbowe pomimo wypisania spornych rozkazów wyjazdu niezgodnie ze stanem faktycznym w zakresie rozpoczęcia i zakończenia podróży, pomimo tego, że ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, a przede wszystkim poleceń wyjazdu wynika, że gdyby oskarżony wypisał polecenie wyjazdu zgodnie z faktycznie odbytymi przejazdami, to po pierwsze koszty przejazdu na podanych przez oskarżonego trasach w tej wysokości by mu nie przysługiwały, a po drugie inny byłby czas całej podróży służbowej, a w konsekwencji wysokość naliczonych z tego tytułu diet”.

Przy tak zredagowanych zarzutach oskarżyciel publiczny wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do Wojskowego Sądu Garnizonowego w G. do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na apelację obrońca oskarżonego wniósł o jej nieuwzględnienie i utrzymanie zaskarżonego wyroku w mocy.

Wyrokiem z dnia 20 listopada 2019 r., sygn. akt (...), Wojskowy Sąd Okręgowy w P. uchylił zaskarżony wyrok Wojskowego Sądu Garnizonowego w G. z dnia 22 sierpnia 2019 r. (sygn. akt: Sg (...)) i przekazał sprawę temu sądowi do ponownego rozpoznania.

Skargę od kasatoryjnego wyroku Sądu odwoławczego wniósł na podstawie art. 539 a § 3 k.p.k. obrońca oskarżonego kpt. P. R.. Zaskarżył on powołany wyrok w całości zarzucając „rażące naruszenie przepisu art. 437 § 2 k.p.k. mającego istotny wpływ na treść orzeczenia, polegające na uchyleniu wyroku i przekazaniu

sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania, podczas gdy uznając konieczność uzupełnienia materiału dowodowego (poprzez ponowne przesłuchanie P. R., B. L., M. K., M. G., R. W.) czynności te winny zostać wykonane podczas rozpatrywania sprawy przed Sądem II instancji, a tym samym decyzja kasacyjna Sądu II instancji jawi się jako przedwczesna”. W oparciu o ten zarzut skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Wojskowego Sądu Okręgowego w P. w całości i przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga wniesiona przez obrońcę oskarżonego kpt. P. R. jest zasadna.

Taka konkluzja jest wynikiem krytycznej oceny sposobu procedowania przez Wojskowy Sąd Okręgowy w P., a w szczególności niekonsekwencji tego Sądu, czemu dał wyraz w pisemnych motywach swojego orzeczenia.

Jak to stwierdził Sąd Najwyższy, w podzielanej przez ten skład orzekający uchwale z dnia 20 września 2018 r., I KZP 10/18 (OSNK 2018, z. 11, poz. 73): „Możliwość uchylenia wyroku uniewinniającego, umarzającego albo warunkowo umarzającego postępowanie karne i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania związana z regułą *ne peius* określona w art. 454 § 1 k.p.k. (art. 437 § 2 zd. drugie k.p.k.) zachodzi dopiero wtedy, gdy sąd odwoławczy – w wyniku usunięcia stwierdzonych uchybień stanowiących jedną z podstaw odwoławczych określonych w art. 438 pkt 1-3 k.p.k. (czyli np. po uzupełnieniu postępowania dowodowego, dokonaniu prawidłowej oceny dowodów, poczynieniu prawidłowych ustaleń faktycznych) – stwierdza, że zachodzą podstawy do wydania wyroku skazującego czemu stoi na przeszkodzie zakaz określony w art. 454 § 1 k.p.k. Sama tylko możliwość wydania takiego wyroku w ponownym postępowaniu przed sądem pierwszej instancji jest niewystarczająca dla przyjęcia wystąpienia reguły *ne peius* określonej w art. 454 § 1 k.p.k.”.

Przenosząc powołany wyżej pogląd prawny na grunt niniejszej sprawy zauważyć należy, że o ile tembr pisemnego uzasadnienie wyroku Sądu odwoławczego zdaje się wskazywać na konieczność takiego postąpienia (uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania przez sąd *meriti*) właśnie z uwagi na związanie sądu instancji *ad quem* zakazem *ne peius*, o

czym przekonuje jednoznaczne uznanie za zasadne trzech spośród czterech zarzutów sformułowanych w apelacji prokuratora (obrazy art. 7 k.p.k. – zarzut z pkt. 2 oraz błędu w ustaleniach faktycznych – zarzuty z pkt. 3 i 4), o tyle takie odczytanie intencji Wojskowego Sądu Okręgowego w P. poważnie osłabia – na co trafnie zwrócił uwagę autor skargi – zakres zaleceń skierowanych do Wojskowego Sądu Garnizonowego w G. co dalszego toku postępowania w oparciu o przepis art. 442 § 3 k.p.k. Stosowny fragment uzasadnienia zaskarżonego wyroku (s. 19) nie stanowi bowiem wynikającego z § 2 tego przepisu standardowego wskazania dowodów, których bezpośrednie przeprowadzenie przy ponowionym postępowaniu nie jest konieczne, lub też określenia, w jakim zakresie i dlaczego postępowanie dowodowe należy powtórzyć, lecz jednoznacznie przemawia za istniejącymi po stronie Sądu drugiej instancji wątpliwościami co do oceny dowodów oraz co do opartych na tych dowodach ustaleń faktycznych, chociaż wcześniej ten sam Sąd takiej oceny, odmiennej od sądu *a quo*, przecież dokonał uznając w konsekwencji, że poczynione w postępowaniu pierwszoinstancyjnym ustalenia faktyczne, w tym w szczególności co do strony podmiotowej czynu zarzucanego oskarżonemu, są błędne. Jeżeli jednak zauważa się równocześnie, że ponowne przesłuchanie oskarżonego (który może przecież odmówić składania wyjaśnień) oraz wymienionych w uzasadnieniu świadków (B. L., kpt. M. K., M. G. i R. W.), które powinno być „wnikliwie i do tego w konfrontacji z przepisami prawa dotyczącymi podróży służbowych”, a ma polegać na zadawaniu im (oskarżonemu i świadkom) wszelkich pytań istotnych (podkreślenie SN) dla rozstrzygnięcia sprawy oraz wyjaśnieniu sprzeczności występujących w składanych przez oskarżonego i świadków depozycjach, to jedynym wynikającym z powyższego wnioskiem jest brak wyrobienia sobie po stronie Sądu odwoławczego, pomimo wcześniejszych deklaracji, jednoznacznego poglądu na sprawę.

To natomiast, w świetle powołanej wyżej uchwały Sądu Najwyższego, bez uzupełniającego – na etapie drugoinstancyjnym – postępowania dowodowego czyni wydanie wyroku kasatoryjnego jako co najmniej przedwczesne (w tym przedmiocie zob. też: uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2018 r., I KZP 13/17, OSNKW 2018, z. 3, poz. 23 oraz wyroki Sądu

Najwyższego z dnia 27 lipca 2017 r., IV KS 2/17, OSNKW 2018, z. 5, poz. 35 i z dnia 14 marca 2018 r., IV KS 4/18, OSNK 2018, z. 7, poz. 51).

Z powołanych względów zaskarżony wyrok, w uwzględnieniu skargi, należało uchylić i przekazać sprawę Wojskowemu Sądowi Okręgowemu w P. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Procedując powtórnie Sąd ten, zgodnie z własnymi зауważeniami, przeprowadzi uzupełniające postępowanie dowodowe w koniecznym zakresie i w zależności od jego wyników oraz dokonanej na podstawie ponownych przesłuchań oceny wyjaśnień oskarżonego i zeznań świadków wypracuje jednoznaczne stanowisko co do istnienia podstaw do wydania wyroku skazującego. Tylko w takim wypadku będzie bowiem władnym rozstrzygnąć w oparciu o przepis art. 437 § 2 zd. drugie k.p.k.

Uwzględnienie skargi skutkować musiało zwrotem oskarżonemu uiszczonej przez niego opłaty – art. 539f k.p.k. w zw. z art. 527 § 4 k.p.k.

Mając na uwadze powyższe orzeczono jak w części dyspozytywnej wyroku.